

PROČ KNIHA O ENNEAGRAMU V KONTEXTU KŘEŠŤANSKÉ SPIRITUALITY?

Enneagram je dynamická typologie osobnosti, která popisuje devět odlišných vzorců prožívání, myšlení a jednání. Jde o komplexní model s mnoha rovinami, lze ho dobře použít nejen jako efektivní nástroj „psychologie všedního dne“, ale také například jako mapu překážek na cestě modlitby. Může nám pomoci lépe pochopit, proč se lidé chovají tak, jak se chovají, vidět, jak my sami naplňujeme své potřeby a jak reagujeme, když naplněné nejsou, což nám nakonec může pomáhat při utváření našeho vztahu k Bohu.

Enneagram bývá oceňován pro svůj jedinečný přínos k osobnímu a duchovnímu zrání člověka, jindy je naopak považován za příklad neseriózní typologie s esoterickým nánosem. Zájemce o podrobnější informace a studie k dílčím tématům (včetně specificky křesťanské polemiky i obhajoby enneagramové typologie) odkazujeme na doporučenou literaturu. Než psát další rozsáhlou vědeckou studii, chceme se zde spíše podělit o své letité praktické zkušenosti s doprovázením lidí za pomoci tohoto nástroje. Také bychom chtěli nabídnout přístupy a metody, které se nám v této souvislosti osvědčily jako pomůcky na cestě k autentičtějšímu způsobu bytí a lidského a duchovního růstu.

Náš přístup se liší vědomým propojováním psychologického a terapeutického kontextu (MP)¹ s duchovním doprovázením (DČ). Domníváme se, že by podobná kniha, která se pokouší skloubit sebepoznání a současnou křesťanskou spiritualitu v českém prostředí, mohla být užitečná.

Oba jsme k enneagramu přišli odjinud a oba známe ještě jiné způsoby doprovázení na cestě lidského růstu. Přesto se naše cesty protnulý právě nad enneagramem a jeho využitím v duchovním životě. Od té doby spolupracujeme, každý ze svého místa a odbornosti. Oba se na člověka díváme z různých míst, a přesto vidíme jeden funkční celek. Jde o pohledy, které se vzájemně nevyklučují, ale naopak doplňují.

(MP) Když jsem poprvé slyšel o enneagramu, šmahem jsem ho odmítl jako zjednodušující a škatulkující přístup, který nebere ohledy na jedinečnost člověka. Většinu typologií osobnosti jsem shledával jako zbytečné modely, které mají uspokojit lidskou potřebu struktury a snahy vysvětlit neznámé. Je tedy paradoxem života, že se zrovna jedné z nich profesně již více než dekádu věnuji. Jak k tomu došlo?

Možná proto, že spirituální hledání a potřeba smysluplného přesahu mě přiměla k teoretickému i zážitkovému studiu mnoha různých směrů a technik. Mnohé

---

¹ Kniha je spoluprací autorské dvojice Michal Petr - Denisa Červenková. V místech, kde bylo potřeba odlišit názory a profesní zkušenosti jednoho či druhého z autorské dvojice, jsou v textu použity iniciály křestního jména a příjmení autorů v kulatých závorkách: (MP) a (DČ).

jsem se naučil, ale co jsem dlouho nenacházel, bylo funkční propojení psychické a duchovní roviny. Až v enneagramu jsem se setkal s modelem, který bere v potaz poznatky moderní psychologie, ale zasazuje je do spirituálního kontextu. Kromě mapy nabízí i nástroje cesty rozvoje, které jsou v úzkém vztahu s denní realitou našich životů. Není divu, že mě přes počáteční odpor zaujal.

Napsal jsem o něm první akademickou práci v ČR a měl to štěstí zažít mnoho vynikajících zahraničních a českých odborníků (z nichž jmenuji zejména Helen Palmer, Davida Danielse a Evu Velechovskou). Začal jsem ho také více využívat v individuální a párové terapeutické praxi. Nicméně další rozměr práce s enneagramem se otevřel setkáním se sestrou Denisou.

(DČ) Kdybych měla říct za sebe, jak jsem se dostala k práci s enneagramem, byla jsem podobně skeptická jako Michal: v prvních letech svého řeholního života mi prostě připadal jako jedna z mnoha metod sebepoznání, které se nabízely. Až v kontextu duchovních cvičení, která jsme začali podnikat s profesorem Smékalem, jsem najednou začala vnímat, že jde o něco asi mnohem zajímavějšího. Pozorovala jsem totiž, že je velice těžké pracovat v exerciciích s tématem hříchu tak, aby to nakonec exercitanta vedlo k osvobozující zkušenosti Božího milosrdenství a odpuštění. Naopak jsem viděla, že pro mnohé lidi je velice zahanbující otvírat před Bohem vlastní slabost a stíny. Tedy nemyslím takové ty věci, co si myslíme, že bychom měli na sobě nějak „spravit“ – mnohokrát jsem viděla růst paniku a úplné bloky tam, kde se člověk v exerciciích

dotkl něčeho podstatného, co ale zároveň souviselo s jeho křehkostí a opravdovými pády. Slovy dokážeme říct leccos velikého, ale hluboký prožitek, že Ježíš je skutečně nositel spásy a že to platí pro život každého z nás, to jsem zatím viděla jen u málokoho. A přijde mi to líto, protože se mi zdá, že právě setkání lidské křehkosti s působením Božího Ducha otevírá dveře k naplněnému lidskému životu. A že tam je klíč k tomu, čemu mystici říkají „spojení s Bohem“. A uvědomila jsem si, že enneagram jako metoda kritického, ale neodsuzujícího zkoumání a přijímání vnitřního světa svého a druhých, s jeho slabými stránkami, zde může být užitečný. Nejde primárně o zkoumání enneagramu jako systému, ale o to, že se konečně přestaneme bát otvírat Bohu svoje hlubiny včetně zmíněných pádů a zvláštních sklonů škodit si na mnoho různých způsobů.

* * *

Ve složitějším terénu se bez mapy či kompasu lehce ztratíme. Když se snažíme porozumět něčemu tak komplexnímu, jako lidské nitro bezpochyby je, bývá užitečné mít nějakou orientační pomůcku. Enneagram je jedna z takových map. Rozhodně není jediná. Neklademe si proto za cíl prezentovat náš pohled jako důkaz pravdivosti či oprávněnosti enneagramu. Chceme však otevřít prostor k diskuzi a k potenciálnímu pochopení jeho smysluplnosti (nejen) v křesťanském kontextu.

V úvodní části knihy se podíváme na prolínání jazyků psychologie a křesťanské spirituality, na styčné body mezi enneagramem a křesťanskou spiritualitou

a na návaznost enneagramu na vnitřní proces kontemplativní modlitby. Dále představíme model vnitřního života člověka jako „vnitřního hradu“ podle Terezie Avilské a pojmy osobnost a vnitřní pozorovatel. Po objasnění základních aspektů systému enneagramu a popisu jednotlivých typů a souvislostí mezi nimi pak přejdeme k praktickým doporučením pro postupné překračování zafixovaných způsobů myšlení a prožívání a pro růst k větší lidské a duchovní zralosti. V závěru zmíníme některé etické principy, jichž by bylo dobré se při používání tohoto nástroje (sebe)poznání a růstu držet.